

Evolució econòmica de Balears 1993.

Una publicació imprescindible per conèixer l'estat de la nostra economia

per Joan C. Cirer Costa

1. Presentació

L'any 1990 aparegué un volum de la publicació *Papeles de Economía* dedicat en exclusiva a l'economia de les Illes Balears. Sens dubte aquelles quatre-centes pàgines significaren la consolidació dels estudis econòmics sobre les Illes Balears després d'un període excessivament llarg de publicacions a vegades molt valuoses individualment, però sovint inconnexes i poc útils per a l'anàlisi global.

Una de les primeres conclusions que s'obtenia de la lectura de les quasi tres dotzenes d'articles inclosos a l'esmentada publicació era la manca d'un ventall de dades fiables i homogènies. L'aparell estadístic, imprescindible per a portar a bon port qualsevol estudi econòmic, era clarament insuficient. D'altra banda la desigualtat d'enfocament de cadascun dels articles era evident i la manca d'un equip coordinador, coneixedor dels trets fonamentals de l'economia il·lenca, feia que els diferents autors tractassin individualment els temes sense seguir cap fil conductor, repetint algunes de les dades ofertes i superposant temes.

Les entitats financeres *Sa Nostra Caixa de Balears* i *Banca Catalana* ens ofereixen ara i de forma conjunta una publicació força valuosa: *Evolució Econòmica de Balears 1993*, un recull de col·laboracions que cada any vol oferir als il·lencs la informació bàsica sobre la nostra economia en un format modern, i que aporta les suficients dades per a satisfer els professionals, però que a la vegada vol ser prou entenedor per al lector interessat a conèixer la situació econòmica

de les illes sense ser un especialista en la matèria.

L'estructura d'aquesta publicació és la d'una revista amb articles d'encàrrec. Una efectiva direcció i coordinació ens estalvien de llegir tres vegades les mateixes estadístiques o de veure com les mateixes dades poden ser interpretades de manera ben diferent per part dels autors que les utilitzen. La qualitat del treball director s'evidencia també en l'abast de les matèries tractades, que deixen pocs forats que no siguin imputables a la manca d'informació de base imprescindible.

2. L'evolució de l'Economia Balear l'any 1993

1993 no va ser un bon any a nivell econòmic quasi bé per a ningú. Les taxes d'atur pujaren a tot l'àmbit de la Comunitat Econòmica Europea, el comerç

internacional es ralentitzà i els mercats monetaris patiren un desgavell generalitzat. La situació a Espanya encara es deteriorà amb més força que no als països del nostre entorn: disminució del producte interior brut, del consum i de la inversió, important caiguda de l'ocupació, etc. Totes aquestes dades configuren un panorama econòmic fortament deprimat en el qual les úniques dades favorables foren les baixes dels tipus d'interès a llarg termini.

Aquest panorama ens pot fer pensar en unes repercussions especialment desfavorables sobre l'economia balear, que té una estructura centrada en l'oferiment de serveis turístics, serveis que no són demandats quan la renda baixa; viatjar és més aviat un bé superflu que es suprimeix fàcilment quan les coses van malament. A la introducció de

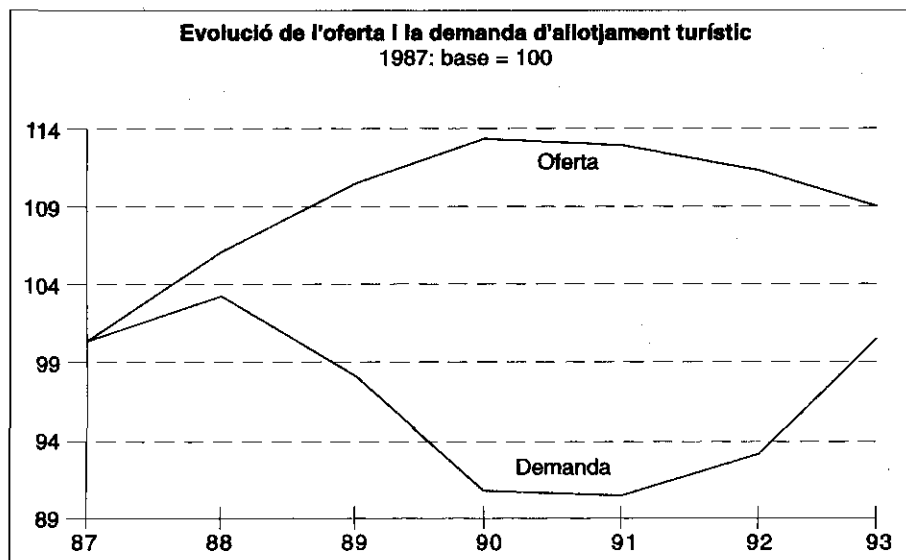
la publicació que ens ocupa, Miquel Alenyar i Miquel Fuada s'encarreguen d'allunyar aquestes idees, presentant-nos la imatge d'una economia que ha iniciat la seva recuperació. Utilitzen unes eines que sols estam avesats a trobar en els estudis d'economies nacionals: taxes de variació del PIB, quantificació de la demanda interna, deflactors dels preus del PIB, etc. i que ens demostren que una part dels problemes estadístics que s'evidenciaven en el *Papeles de Economía* de 1990 han estat superats. Gràcies a aquest article podem conèixer que el consum dels turistes que ens visiten ha tengut un creixement de quasi un 12%, que compensa amb escreix el mínim creixement del consum dels residents i la fortíssima davallada de la inversió, que caigué un 6% l'any 91, un 9% l'any 92 i més d'un 12% l'any 93.

Aquest consum dels no residents implica una empenta molt forta per a tota l'economia balear, que situa la variació del Producte Interior Brut en una taxa positiva: 1'92%, quasi 2 punts de creixement, que contrasta amb el creixement negatiu del conjunt de l'economia espanyola. En poques paraules podem resumir dient: "1993 fou un bon any turístic".

Un dels elements més sorprenents d'aquest article introductori i que fa a la vegada de resum de tota la publicació és que desagrega les dades de variació del PIB per illes: +1'08% per a Menorca, +3'13% per a Eivissa i Formentera i +1'87% per a l'illa de Mallorca. Eivissa i Formentera, les illes d'estructura més turística, són les que tenen un creixement econòmic més gran.

3. El turisme

El mateix Miquel Alenyar Fuster, coautor de la presentació, s'ocupa d'escriure l'article corresponent al sector turístic, que, tal com cal, és el més extens de tots. En aquest article trobam com a primera dada important la quantificació de la disminució de l'oferta d'allotjaments turístics: l'any 1993 desapareixien 11.060 places netes d'ús turístic a les Balears, de les quals 3.604, (un 33%), desapareixien a Eivissa, mentre que

L'any 1990 començà a disminuir el nombre de places d'allotjament turístic, iniciant un procés que arriba fins a l'any 1993 amb la desaparició de més d'onze mil places. L'increment de la demanda també ajuda a restablir l'equilibri del mercat. (Font: Alenyar Fuster.)

Formentera presentava un lleuger increment de l'oferta. Un altre element important pel que fa a l'oferta d'allotjaments turístics és la concentració a nivell de qualitat: a Balears disminueixen totes les categories d'allotjaments excepte els hotels de tres estrelles, és a dir, l'oferta es concentra clarament en els nivells de renda mitja i mitja-baixa. Dissortadament Miquel Alenyar no ens facilita la distribució d'aquestes dades per illes, així que no podem saber quina és la incidència real d'aquest fenomen a les illes d'Eivissa i Formentera.

Pel que fa a la demanda val a dir que el nivell d'entrades d'estrangers per via aèria (les més nombroses i millor conegudes) augmenta clarament respecte a l'any passat, però està encara lluny de les dades de l'any 1988. Per l'aeroport d'Eivissa entraren l'any 1993 un total de 946 mil turistes (creixement d'un 12'5%, respecte a l'any 1992). Pel que fa a la distribució per països d'origen i centrant-nos en l'aeroport d'Eivissa, val a dir que es manté la proporció d'alemanys, anglesos i de turistes originaris del Benelux, mentre que es consoliden els mercats italià i francès. Per contra, gairebé desapareixen els turistes escandinaus.

Aquest article entra després en un apartat molt especialitzat,

però força interessant referent a l'evolució dels preus turístics. Hi trobam a faltar una desagregació per illes i una taula que indiqui quina és l'evolució real del preu que paguen els turistes per les seves vacances mesurat en la seva pròpia moneda. La davallada del canvi de la pesseta l'any 1993 fou un incentiu important per als turistes, encara que l'efecte d'aquest factor ha estat molt més important l'any 1994.

4. Construcció

Pere Albertí i Antoni Barceló han estat els encarregats de realitzar l'article dedicat al sector de la construcció, el segon en importància. El primer que cal és agrair l'interès demostrat pels autors per tal de desagregar les dades per illes, preocupació que no és general a la resta de col·laboradors.

Hi ha tres indicadors fonamentals a disposició dels qui estudien aquest sector: consum de ciment, índex d'ocupació de la mà d'obra i projectes visats pel Col·legi Oficial d'Arquitectes. Tots aquests indicadors son unànims: la situació del sector és molt dolenta, empitjorant greument respecte a l'any 1992, que ja fou un mal any. Si ens centram a les nostres illes d'Eivissa i Formentera, el consum de ciment disminueix en un 33%, el nombre de projectes baixa un

11%, i l'atur sectorial augmenta un 20%. Aquestes dades no mostren, però, la realitat de la situació del sector, puix que els percentatges anteriors estan calculats sobre l'any 1992; si anam més enrere veurem que, per exemple, l'any 1988 es visaren a Eivissa-Formentera 976 projectes, xifra que es queda reduïda gairebé a la tercera part cinc anys més tard (sols es visaren 355 projectes l'any 1993). Val a dir que la distribució d'aquesta davallada és molt desigual; el sector experimenta un creixement real durant aquests anys a Formentera, mentre que la caiguda és espectacular al municipi d'Eivissa.

5. Població i ocupació

Pel que fa a la població el primer que trobam a l'article de Pere Mascaró és una sorpresa majúscula: la població d'Eivissa i Formentera ha crescut un 7'5% entre 1992 i 1993, un creixement fortíssim que no pot ser altra cosa que una patinada estadística. Les dades d'aquest article procedeixen de l'*Instituto Nacional de Estadística* i el mateix autor assenyala que no se les creu. Considera que els ajuntaments solen registrar totes les altes, però no les baixes, i que les dades varien extraordinàriament en funció de si els recomptes es fan a l'estiu o a l'hivern. Arribats a aquesta situació només podem dir que és necessari que els organismes encarregats de l'estadística balear intentin oferir dades homogènies i de major qualitat als

La temporada turística de 1993 ha estat bona no sols perquè han vingut més turistes; el seu nivell de despesa s'ha incrementat clarament en termes reals, aturant una preocupant trajectòria que pareixia condemnar les Balears a rebre únicament turisme de baix nivell adquisitiu. (Font: Alenyar Fuster.)

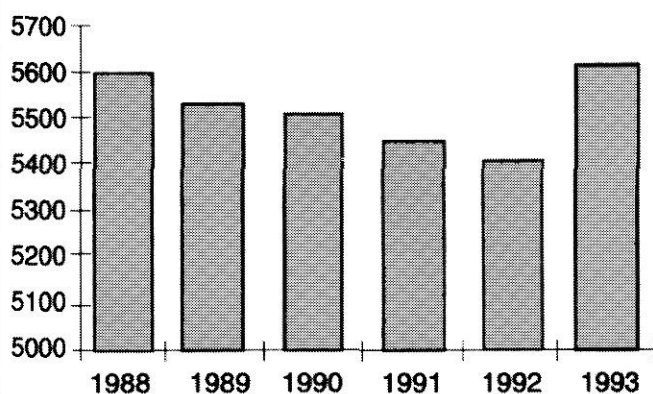
especialistes, perquè les actuals són, com a mínim, de molt difícil interpretació.

Si ens adreçam a l'apartat de l'ocupació destaca en primer lloc la forta davallada dels ocupats en la construcció, que empeny la població ocupada total de les Balears cap a un creixement negatiu.

Les dades corresponents a Eivissa i Formentera ens indiquen que la mitjana anual de persones aturades era de 4.858, presentant una reducció d'un 15% respecte a l'any anterior. El propi Pere Mascaró assenyala que aquesta disminució de l'atur ha de considerar-se pensant que l'atur de l'any 1992 havia assolit a les Pitiüses uns nivells molt alts.

Despesa turística per estada

Unitat: ptes. constants de 1993

6. Conclusions

Voldríem assenyalar que partint de la nostra perspectiva eivissenca ens agradaria que la desagregació de les dades per illes fos més corrent. Hi ha autors que aprofiten al màxim les dades disponibles mentre que d'altres parlen del conjunt de les illes en exclusiva.

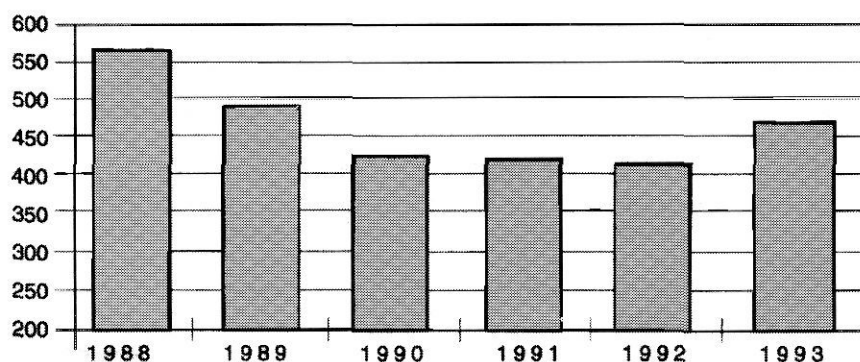
En qualsevol cas la publicació *Evolució Econòmica de Balears 1993* és una eina molt important per tal de conèixer quina és la situació real de l'economia balear. La qualitat dels articles que incorpora és innegable i la feina de coordinació i direcció ha estat realitzada acuradament i amb professionalitat.

JOAN C. CIRER COSTA

Ingressos per turisme

en ptes. de valor adquisitiu constant de 1993

Unitat: milers de milions de ptes.

Tot i l'increment del nombre de visitants i del major nivell de despesa d'aquests, els ingressos totals d'origen turístic en pessetes constants són encara lluny dels obtinguts l'any 1988. (Font: Alenyar Fuster.)